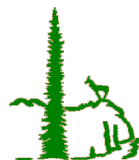

ЈП”НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА”

НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА

ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2023.ГОДИНУ

новембар, 2022.године, Бајина Башта

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Број: 353-02-4241/2022-04

Датум: 27.1.2023. године

Немањина 22-26

Београд

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ
"НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА"
БАЈИНА БАШТА

Примљено	10.02.2023		
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
	210		

Министарство заштите животне средине, државни секретар Сара Павков по Решењу о овлашћењу број 021-01-37/22-09 од 10.11.2022. године, на основу члана 54. став 4. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), члана 12. став 8. Закона о националним парковима („Службени гласник РС”, бр. 84/17 и 95/18 др. закон) и члана 23. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18, 30/18-др. Закон и 47/18), даје

САГЛАСНОСТ

на

Програм управљања
Националним парком „Тара” за 2023. годину

Образложење

Јавно предузеће „Национални парк Тара”, које управља Националним парком Тара, дописом број 1514/1 од 15. новембра 2022. године доставило је на сагласност овом министарству Програм управљања Националним парком Тара за 2023. годину (у даљем тексту: Програм управљања). Одлуку о усвајању Програма управљања донео је Надзорни одбор Јавног предузећа „Национални парк Тара” на седници одржаној 10. новембра 2022. године.

На Програм управљања дата је сагласност, имајући у виду да исти садржи приоритетне задатке, организационе и материјално-финансијске претпоставке и елементе за обављање послова управљања, односно циљеве заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање, детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја, приказ конкретних послова на изradi и доношењу управљачких докумената, приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава, а у складу са Законом о заштити природе, Законом о националним парковима, Планом управљања Националним парком „Тара” за период 2020-2029. година и Решењем о условима заштите природе које издало Министарство заштите животне средине (353-02-3462/2022-04 од 15.11.2022. године).

Ова сагласност је саставни део Програма управљања Националним парком Тара за 2023. годину.

Достављено:

- ЈП „НП Тара”,
31250 Бајина Башта,
М. Топаловића 3
- Инспекција за заштиту животне средине
- Архива.

ЈП „Национални парк Тара“

40 Број: 1463/3

Датум: 10.11.2022. год.

Бајина Башта

На основу чална 22. Закона о јавним предузећима ("Служебни гласник РС" број: 15/16 и 88/19), члана 54. Закона о заштити природе ("Служебни гласник РС" број: 36/09, 88/10, 9/10 – исправка 14/16, 95/18 – др.закон и 71/21), члана 12. Закона о Националним парковима ("Служебни гласник РС" број: 84/15 и 95/18 – др.закон) и члана 29. Статута ЈП "Национални парк Тара" Бајина Башта, Надзорни одбор предузећа, дана 10.11.2022. године, донео је следећу:

О Д Л У К У
о усвајању Програма управљања
Националним парком Тара за 2023. годину

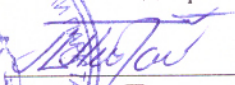
I. УСВАЈА СЕ Програм управљања Националним парком Тара за 2023. годину.

II. Програм управљања је саставни део ове одлуке.

III. Програм управљања доставити на сагласност у складу са чланом 54. став 1. Закона о заштити природе ("Служебни гласник Републике Србије" број: 36/09; 88/10; 9/10 – исправка ; 14/16, 95/18 – др.закон и 71/21).

Надзорни одбор

Предраг Петровић, председник

I УВОД

На основу члана 54. Закона о заштити природе (“Службени гласник Републике Србије“ бр.36/09, 88/10, 9/10-исправка,14/2016, 95/2018 – др закон и 71/2021- др закон), члана 12. Закона о националним парковима (“Службени гласник Републике Србије“ бр.84/15 и и 95/2018 – др закон) и Плана управљања Националним парком Тара за период 2020-2029.година (број 353-8787/2021 од 30.09.2021.године), урађен је Програм управљања Националним парком Тара за 2023. годину.

Програмом управљања за 2023.годину, дефинисани су основни циљеви на заштити, очувању и унапређењу природних и културно-историјских вредности Националног парка Тара, управљању природним ресурсима, научно-истраживачком раду, планирању и изградњи, промоцији подручја, сарадњи са локалном заједницом и другим субјектима, сарадњи са другим заштићеним добрима, међународној сарадњи, као и извори финансирања планираних активности.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Општи циљеви заштите и унапређења подручја су:

- Заштита, очување и унапређење постојећих природних и створених вредности, као и укупне предеоне, геолошке и биолошке разноврсности,
- Унапређење и наменско коришћење вредности подручја и одрживо управљање природним ресурсима, пре свега шумама и водама, кроз обезбеђење стабилности екосистема и побољшање њиховог укупног стања.

Специфични циљеви:

- Очување и унапређење типова станишта која су од националног и међународног значаја,
- Заштита, очување и унапређење биолошке разноврсности (генетичке, специјске и екосистемске),
- Заштита, очување и унапређење геолошке разноврсности,
- Очување квалитета основних чинилаца животне средине (ваздух, вода, земљиште), заштита од буке и обезбеђење адекватног управљања отпадом,
- Унапређење и очување шума националног парка кроз обезбеђење њихове стабилности и одрживог управљања,
- Заштита, очување и презентовање културно-историјских вредности и знаменитости,
- Очување пејзажних и амбијенталних вредности простора, као препознатљивог визуелног израза простора,
- Одрживи развој подручја и стварање услова за унапређење квалитета живота и рада локалног становништва кроз подстицање традиционалних делатности на подручју, пољопривреде, сеоског туризма, екотуризма и старих заната,
- Повећање свести јавности о вредностима подручја парка кроз разноврсне едукативне и промотивне садржаје за посетиоце свих узраста и способности,
- Унапређење информативно-презентационих и едукативних садржаја парка, како би се омогућио јединствени доживљај и ефикасно управљање посетиоцима подручја парка.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

Приоритетне мере на управљању природним вредностима Националног парка Тара су заштита, управљање и унапређење стања природних вредности.

1.1. Чување подручја

Заштиту, односно чување подручја и унутрашњи ред у заштићеном подручју, спроводиће служба чувара заштићеног подручја, кроз редовну контролу свих активности у Националном парку Тара, чување граница заштићеног подручја, одржавање унутрашњег реда, контролу градње објеката, коришћења простора, контролу одржавања спортско-рекреативних манифестација, као и контролу управљања и одлагања комуналног отпада. Посебна активност чуварске службе огледаће се кроз активне мере на противпожарној заштити, контроли уласка у заштићено добро, контроли уласка моторних возила на „улазним капијама“, као и примена накнада за коришћење заштићеног простора. Своје активности чуварска служба спроводиће у складу са Правилником о унутрашњем реду.

Предузеће ће пратити јавне позиве и конкурсе и настојаће да обезбеди средства донације за додатну опрему и средства за чуварску службу као што је пловно возило, мотоцикл, алпинистичка опрема и слично.

1.1.1. Чуварска служба:

- бруто зараде запослених чувара у износу од 10.000.000,00 динара,
(Министарство заштите животне средине - суфинансирање – 8.000.000,00 динара,
Сопствена средства: 2.000.000,00 динара),
- материјални трошкови чуварске службе (гориво, ауто делови и остало – 2.000.000,00 динара)
Министарство заштите животне средине : 700.000,00 динара
- Сопствена средства: 1.300.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне
средине - субвенције: 8.700.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 3.300.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.1.2. Противпожарна заштита:

У чувању подручја Националног парка Тара, посебна пажња усмерена је на активности у организовању противпожарне заштите, планирана је редовна провера знања свих запослених у противпожарној заштити, провера исправности противпожарних апарата, као и редовна дежурства на терену у летњем периоду.

Противпожарна заштита базира се на средњорочном Плану заштите шума од пожара за подручје којим газдује ЈП “Националног парка Тара”- Бајина Башта и вршиће се кроз превентивне и директне мере заштите од пожара.

Кроз међународни пројекат „Побољшање система управљања ванредним ситуацијама прекограничном подручју БиХ и Србије“, набављена су два специјализована противпожарна возила и по овом пројекту очекују се средства донације, која су већ утрошена из сопствених средстава, у износу од 3.600.000,00 динара.

Завршиће се започета активност на набавци специјализованог возила за гашење пожара - противпожарни камион – цистерна, субвенционисаног из средстава Управе за шуме, почезком године очекује се испорука камиона.

Планирана средства:

Средства донације: 3.600.000,00 динара

Сопствена средства (накнада): 500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.2. Одржавање подручја

Активност на одржавању подручја односи се на чување и обнављање утврђених граница заштићеног подручја, по потреби њихово обнављање на терену, обнављање информативних табли за локалитете у I степену заштите, решавање имовинских односа, управљање отпадом и рад других служби на управљању подручјем.

1.2.1. Обнављање утврђених граница

У складу са Закона о националним парковима (“Службени гласник РС“ број 84/15), вршиће се обнављање утврђених граница парка и израда записника о утврђеним границама.

По потреби вршиће се и обнављање табли за локалитете под режимом заштите првог степена. За утврђивање граница планирана је ангажоване агенција за геодетске услуге.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 3.000.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

1.2.2. Откуп парцела под омориком у I степену заштите

У циљу свеобухватније заштите оморике као заштићене врсте и природне реткости Националног парка Тара и Републике Србије, у резервату природе „Змајевачки поток“, започет је поступак откупа преостале три приватне парцеле, укупне површине од 6,1462 ха. Преостале су две парцеле за откуп, катастарска парцела број 2067/3 и 2067/5 КО Заовине. Откупом наведене површине, локалитет под I степеном заштите, „Змајевачки поток“, биће целом својом површином у државном власништву. Активност је била планирана и у ранијим периодима али није спроведена активност добијања сагласности за откуп наведених парцела.

Вршиће се и откуп других парцела у првом степену заштите.

За спровођење наведене активности планирана су средства суфинансирања у износу од 5.000.000,00 динара од Министарства заштите животне средине.

Планирана средства:

Министарство заштите животне

средине - субвенције: 5.000.000,00 динара

Сопствена средства (накнада): 500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.2.3. Управљање отпадом и чишћење простора

Са простора националног парка, редовно се прикупља и односи комунални отпад од стране општинског Јавног комуналног предузећа „12 септембар“ - Бајина Башта и за део извршених услуга комуналног предузећа, управљач сноси трошкове.

Поред наведених, планиране су и посебне активности по указаној потреби на уклањању дивљих депонија и отпада са излетишта и јавних површина, а посебно са хидроакумулације Перућац.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 2.000.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

1.2.4. Остале управљачке активности

Поред чуварске службе, чување, одржавање и управљање заштићеним добром, вршиће и друге службе Предузећа у складу са својим овлашћењима.

Економско – финансијски сектор, као и правни сектор, функционисаће из области својих овлашћења и допринеће правилном и успешном раду управљача. У оквиру ове активности су планирана средства за бруто зараде осталог особља запосленог на пословима управљања заштићеним подручјем, као и материјални трошкови (грејање, птт, вода, струја, канцеларијски материјал, одржавање простора и сл).

Предузеће ће у складу са својим овлашћењима спроводити и остале активности везане за своју делатност и пословање, као што су обавезе комуналне таксе, накнада за животну средину, накнаду за посечено дрво, пореза, доприноса и друго.

Планирана средства:

Сопствена средства: 203.760.000,00 динара

Сопствена средства (накнаде): 1.500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3. Праћење стања природних вредности-мониторинг

Праћење стања природних вредности реализоваће се кроз редовне активности на процени стања строго заштићених врста и станишта.

1.3.1. Мониторинг Панчићеве оморице

Током претходних година вршено је на више начина праћење стања угрожене врсте, Панчићеве оморице чија су скоро, сва налазишта у Србији на подручју Националног парка Тара. Захваљујући досадашњим истраживањима, одређене популације Панчићеве оморице са одређених аспеката биле значајне за очување, обзиром да је евидентан процес изумирања Панчићеве оморице на природним стаништима. Узроци за то су бројни попут климатских промена, интензивнијег процеса сушења.

Неопходно је применити више метода мониторинга станишта оморице, како би се у будућности обезбедило квалитетније управљање популацијама ове угрожене врсте:

- Праћење стања према установљеној процедури, који подразумева: обилазак свих станишта оморице, увид у поцесе сушења и обнављања, на четири огледна поља (Црвене Стене , Љути брег, Било , Црвени поток),

- Други вид праћења станишта оморице, представља обилазак свих станишта оморице ради увида у процесе сушења и обнављања,

Наставиће се активности на примени активних мера заштите, односно вештачкој обнови природне популације на простору шумо тресаве „Црвени поток“ и заштити приступа самој тресави.

Поред установљених активности које се редовно спроводе планира се и узорковање семена и праћење његове клијавости. Добијени резултати ће бити статистички обрађени и послужити за утврђивање унутар и међупопулационе варијабилности на нивоу истраживаних параметара. Циљ је утврдити квалитет семена по популацијама и које мере би требало да се предузму у циљу очувања стабилности популација.

Фотограметријско праћење Панчићеве оморице (Picea omorika)

Током претходних година вршене су молекуларно-генетичке анализе, затим примењене су најсавременије методе и станишта оморице су снимљена ЛИДАР технологијом. Међутим процеси сушења захтевају редовно праћење што је и даље тешко оствариво на тешко приступачним стаништима Панчићеве оморице, поготово у кањону Дрине. Утврђивање здравственог статуса екосистема Панчићеве оморице без употребе беспилотних летилица је готово немогуће у кањону Дрине. Управо из тог разлога планирано је да се набави беспилотна летилица дрон са мултиспектралном камером која ће омогућити континуирано и дуготрајно праћење стања Панчићеве оморице на неприступачним стаништима. Захваљујући томе може се вршити инвентаризација оштећености помоћу аероснимака која се базира на претпоставци да између здравих и оштећених стабала постоје недвосмислене разлике у начину мапирања на аероснимцима, узроковане промењеним обликом крошње и променама спектралног састава рефлектованих Сунчевих зрака.

За праћење стања популација оморице планирана је набавка адекватног дрона и за наведену активност, као и за мониторинг оморице, неопходно је финансијска подршка Министарства заштите животне средине у износу од 700.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 700.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.2.Мониторинг станишта

У сарадњи са Биолошким факултетом из Београда, установљени су основи за праћење станишта. У 2023. години приоритет за праћење су и даље влажна станишта (Е Мочваре и тресаве) и кошанице, јер се у овим категоријама налазе приоритетна станишта за заштиту на подручју наше земље, а такође и у склопу европске мреже НАТУРА 2000. Активност се спроводи сопственим средствима.

Мониторинг станишта врши се у складу са *Правилником о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта* ("Службени гласник РС", број 35/2010).

Планирана средства:

Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.3. Мониторинг флоре

Мониторинг флоре је вишегодишња активност, наставиће се праћењем најзначајних врста биљака за Тару, при томе је посебан акценат праћење ендемичних и строго заштићених врста у Националном парку Тара. Активност се спроводи у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда.

1.3.3.1. Праћење строго заштићених врста орхидеја

С обзиром да су скоро све врсте орхидеја законом заштићене, праћење стања врста из ове породице представља редовну активност. Праћење стања ових врста подразумева фотографисање јединки, утврђивање стања њихових популација, опис станишта и бележење актуелних и потенцијалних фактора угрожености.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.3.2. Мониторинг маховина тресетница

С обзиром на јако лоше стање популација угрожених врста маховина у резервату Црвени поток, наставиће се мониторинг стања популација тресетница (више врста) које су строго заштићене и налазе се на листи Берн конвенција, Хабитат Директиве. Посебан проблем, за тресетнице, представља хидрошки режим у Црвеном потоку.

Планиране активности:

- праћење виталности тресетница, путем еко-физиолошких и биохемијских параметара по вегетацијским сезонама (рано пролећна, летња и касно јесења),
- Утврђивање оптималности услова у којима врсте расту (да ли су услови оптимални или субоптимални), у којој мери је изражен стрес и какво је опште физиолошко стање популација на Црвеном потоку,
- Утврђивање стања популација (стабилна, опадајућа или растућа), као и мониторинг одабраних плот површина током више година, кроз праћење тест површина постављених у лето 2019.године,
- Утврђивање цензуса популације, комбинацијом метода унапред одабраног константног трансекта и квадрата,
- Утврђивање репродуктивне способности (генеративно, вегетативно) кроз сезонско праћење,
- Праћење промена хидратисаности тресетница по сезонама (PWЦ-ЦW), као и промена неких срединских фактора по сезонама,
- Обзиром на могућост губитак врста на овом станишту, неопходно је вршити и транслокацију на друга станишта.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и финансијска подршка Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 300.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.3.3.Ревитализација популације српске режухе

У 2022. години спроведено је јачање популације српске режухе у оквиру парка и то на два локалитета – Перућац и кањон Дервенте. Одгајене биљке режухе у *ex situ* условима су пренете и пресађене на поменуте локалитете.

Молекуларне анализе популације српске режухе је потребно уврстити у склопу активности на праћењу и ревитализацији. Циљ тих анализа је испитивање ефекта досадашњих активности на генетички диверзитет популације у НП Тара, али и утврђивање генетичког диверзитета и сличности свих познатих популација српске режухе

У току 2023. године планира се спровођење следећих активности у оквиру пројекта ревитализације популације Српске режухе (*Cardamine serbica*) на подручју НП Тара:

- теренска истраживања популација Српске режухе у НП Тара,
- компаративна истраживања еколошких параметара на познатим стаништима врсте;
- *ex situ* гајење биљака за потребе очувања и јачања природних популација;
- праћење стања појачане популације српске режухе у оквиру НП Тара на два локалитета – Перућац и кањон Дервенте;
- сакупљање биљног материјала на терену за молекуларне анализе;
- сакупљање зрелих семена за потребе успостављања банке семена и *ex situ* заштите;
- наставак детаљног проучавања еколошких параметара популације српске режухе (дистрибуција, бројност, фенолошке особености, удео цветалих јединки, опште стање и др.).

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и финансијска подршка Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 300.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.4. Мониторинг гљива

Претходне године истраживања показале су изузетну разноврсност гљива на подручју парка. Неопходно је наставити истраживања разноврсности гљива у смислу утврђивања конзервационих приоритета на подручју националног парка. С обзиром на присуство релативно скоро откривених нових врста за науку на простору парка и то ендемичних врста, истраживање гљива указује на важност спровођења овог вида активности.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и финансијска подршка Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 300.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.5. Мониторинг фауне

У склопу мониторинга фауне прати се више група организама животиња. За сваку групу организама неопходно је применити одговарајуће методе истраживања и посматрања. Праћење кључних врста у екосистемима се наставља, праћењем одабраних врста сисара, циљних врста птица, као и миграција птица.

Програми мониторинга обухватају мониторинг великих звери, пре свега мрког медведа, затим од других кичмењака птице. Од бескичмењака, програмима праћења, планиране су активности на праћењу Панчићевог скакавца који има статус ЕН у Црвеној књизи Orthoptera, праћења подземне фауне у којој се издваја велики број ендемичних врста бескичмењака.

1.3.5.1. Праћење одабраних врста сисара

Праћење одабраних врста сисара, пре свега великих звери, обавља се применом различитих метода.

1. Праћење инфрацрвеном детекцијом

Метод је неинвазиван, обезбеђују значајне податке путем праћење стања применом фотозамки. У ту сврху је на подручју парка успостављена мрежа камера. Подаци са камера показали су се значајним за бележење не само циљних врста, већ и других врста, посебно сисара и птица. Тиме су добијени прецизнији подаци о дистрибуцији, распрострањењу врста на подручју парка.

Приоритетне врсте су мрки мевдед и вук (*Ursus arctos*, *Canis lupus*) од сисара. Сви подаци регистровани на камерама, уносе се у одговарајућу базу података, ради прецизније обраде и статистичке анализе. Потребна је набавка нових камера услед дотрајалости постојећих.

2. Праћење маркираних јединки мрког медведа

Захваљујући подршци Министарства заштите животне средине и средствима донације, претходне године су маркиране две јединке мрког медведа GPS-GSM огрлицом. Планиран је наставак са праћењем две јединке мрког медведа које су маркиране GPS -GSM огрлицом. Сателитским праћењем добија се велики број података о екологији мрког медведа, кретању и величини ареала. Такође планирана је набавка још једне огрлице са камером за праћење медведа, за наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и финансијска подршка Министарства заштите животне средине у износу од 600.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне
средине - субвенције: 600.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.5.2. Праћење Панчићевог скакавца (*Pyrgomorphulla serbica*)

Евидентирано стање Панчићевог скакавца (*Pyrgomorphulla serbica*) током претходних година праћења захтева наставак редовног праћења. Строго заштићена врста Orthoptera је реликтна и ендемична и значајна је за очување на подручју Националног парка Тара. За разлику од неких других врста које се могу и у вештачким условима одржати, код ове врсте животиња је

то немогуће. Проблем са стаништима ове угрожене врсте је што се махом налазе на подручју III и II степена заштите а значајни локалитети налазе се на земљишту приватне својине на којима се врши коришћење шума.

За наведену активност неопходно је ангажовање стручних институција и финансијска подршка Министарства заштите животне средине у износу од 150.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 150.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

1.3.5.3. Праћење дневних лептира

На основу двогодишњих резултата, утврђено је присуство значајних популација врста дневних лептира за подручје наше земље (шумски (*Euphydryas maturna*) и мочварни шаренац (*Euphydryas aurinia*), ускршњи лептир (*Zerynthia Polyxena*), велики дукат (*Lycaena dispar*), пегави мравник (*Phengaris arion*) и др.).

Током 2023. године, планирано је и даље спроводити мониторинг значајних врста. Картирање циљаних врста: *Phengaris alcon*, *Phengaris arion*, *Euphydryas aurinia*, *Euphydryas maturna* и *Parnassius apollo*

Прикупљање прецизних геореференцираних података о присуству ових врста у различитим стадијумима (јаје, лутка, гусеница), као и идентификација свих потенцијалних станишта поменутих врста. Идентификација најочуванијих станишта за поменуте врсте, као и предлози ревитализације одрежених угрожених станишта. Поред прикупљања података за циљане врсте, обављаће се и тотални попис врста током теренских излазака, са посебним освртом на остале Натура 2000 врсте и њихова станишта.

За наведену активност планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 200.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 200.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.5.4. Праћење птица

Праћење циљних врста птица биће вршено методама: цензуса у тачки, трансеката, прстеновања. Наведена активност обавља се у складу са постављеним оквирима у 2013. години. Приоритетне циљне врсте за праћење су: гађаста кукумавка (*Aegolius funereus*), мала сова (*Glaucidium passerinum*), дугорепа сова (*Strix uralensis*), планински (*Dendrocopos leucotos*) и тропрсти детлић (*Picoides tridactylus*) и врсте које се налазе на листи НАТУРА 2000. С обзиром да је већина праћених врста, истовремено и птице певачице на листи строго заштићених врста, кроз трансекте се бележи и присуство ових врста.

За наведену активност планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 250.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 250.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.5.5.Праћење подземне фауне

Подземна фауна је систематски почела да се истражује у 2022.години, наставак активности је планиран и за 2023. годину.

Као најинтересантније и највредније ендемите планине Таре издвајамо пећинског тврдокрилца - *Velesaphaenops tarensis* из Јагоштице (Вучја јама) која претставља ендемичан род и врсту за планину Тару.

Преостали стеноендемични подземни тврдокрилци планине Таре: *Pholeuonopsis tarensis* (Калуђерске баре и Рачанска Шљивовица); *Pholeuonopsis lupi* (Јагоштица, Предов Крст, Вучја јама); *Proleonhardella tarensis* (Совљачка пећина у Шљивовици), *Amauronudz caudatus* (Митровац).

Стеноендемичне подземне врсте из групе Pseudoscorpiones: *Globochthonius pancici* (пећинска врста описана из безимене пећине поред извора Врело (Перућац); *Neobisium tarae* ендегјска форма пронађена у храстовој стељи (Калуђерске Баре- Манастир Рача).

Стеноендемична подземна врста из групе *Diplopoda* - *Brachydesmus (Absurdodesmus) femoralis* троглобионт из пећине Шљивовица. Стеноендемичне сродне врсте су дистрибуиране у северној Црној Гори и јужној Србији.

Из ове групе интересантна је једна од најкрупнијих европских диплопода - *Apfelbeckia insculpta*, балкански ендем (Црна Гора, Србија, БХ, Хрватска). Троглофилна врста, позната из неколико пећина на Тари. Сматра се да је за њено успешно размножавање неопходно пећинско станиште, стога би заштита спелеолошких објеката у којима је регистрована била од круцијалног значаја за опстанак ове атрактивне ендемичне и реликтне форме.

СТИГОФАУНА је претстављена ендемичним амфиподним раком - *Niphargus bozanae* (Лисичија вода) стеноендемит Таре и Мокре горе. Индиција о богатијој фауни амфиподних и изоподних рачића подземних вода Таре говоре о присуству најмање још 4 врсте чија је обрада у току.

За наведену активност планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине за ангажовање стручних организација у износу од 300.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 300.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3.5.6.Праћење фауне водоземаца и гмизаваца

Водоземци представљају врло важне показатеље стања у конкретним екосистемима. Наиме, водоземци заузимају средишњу карику у пирамидама исхране јер конзумирају бројне припаднике бескичмењачка, а уједно представљају и основни извор хране већем броју крупнијих животиња, посебно птица. Врло су осетљиве животиње на сваки негативан утицај па реагују врло брзо на промене у животној средини (хормонални дисбаланс, феминизирајући ефекти, успорен раст, абнормалности – појаве деформитета и малформацијатом развоја, слабљење имунитета и пораст укупног броја болесних животиња, високморталитет, низак фекундитет – фертилитет – наталитет) и бројност индивидуа у популацијама припадајућих врста у датом екосистему.

Попис врста водоземаца за подручје националног парка постоји али популациона истраживања нису спровођена. Потребно је утврдити величину популација и трендове посебно строгозаштићених врста водоземаца и гмизаваца.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.4.Мониторинг вода

Праћење квалитета површинских вода је вишегодишња активност и спроводи се у складу са „Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода“.

Утврђивање статуса врши се праћењем биолошких и физичко-хемијски параметара који су од значаја за дефинисање категорије површинске воде, а које је могуће спровести са постојећом лабораторијом. Праћење квалитета врши ће се на утврђеним локалитетима површинских вода, на водотоковима и на акумулацијама у парку. Акумулација Перућац ће се интензивније пратити у летњем периоду. Неопходна је набавка средстава које се односе на одржавање постојеће лабораторије.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 100.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

1.5.Мониторинг климе

Захваљајући постављеним метеоролошким станицама на Митровцу и Предов Крсту континуирано се прате климатски показатеља Таре. Метеоролошке странице су аутоматске и садржи сензоре за мерење температуре, влажности ваздуха, количине падавина, соларне радијације, правац, брзину ветра, влажности и температуре земљишта.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 100.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

1.6.Мониторинг спелеолошких објеката

Наставиће се сарадња са Друштвом истраживача “Владимир Мандић Манда” из Ваљева на спелеолошком истраживању подручја Јагоштице и Предовог Крста, посебно Јаме код Чехове куће, као значајног објекта геоморфолошког наслеђа.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 100.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

1.7. Мониторинг геонаслеђа

Републички геолошки завод спроводи активности на геолошком и геоморфолошком истраживању подручја планине Таре, као дела Западне Србије. Резултати истраживања, биће валидни и значајни за Геопарк Стари Влах, коме припада Национални парк Тара.

На простору Националног парка Тара, као феномени геопарка, налази се Перућачко врело и водопад Пеућац, кањон Дрине, потом Јама код Чехове куће.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 100.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

У току године, на свим манифестацијама, сајамским наступима, презентацијама, организованим посетама, промовисаће се и културно-историјске вредности Националног парка, посебно манастир Рача и некрополе стећака у Перућцу и Раститишима као посебна вредност са УНЕСКО-ве листе светске културне баштине.

Поставиће се нове информативне табле о археолошким налазиштима у Перућцу и Раститишима и Заовинама. Наставиће се са активностима на археолошком истраживању у Заовинама и на средњовековном споменику Солотник у сарадњи са Општинском управом Бајина Башта.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

3. Управљање посетиоцима

3.1. Рад у Центрима за посетиоце

Наставиће се одржавање постојећих центара за посетиоце, кроз одржавање и обнову постојећих изложбених поставки. Рад у Центрима за посетиоце у Бајиној Башти и на Митровцу подразумева пружање информација посетиоцима у оквиру инфо пулта, пријем посетилаца и одлазак у обилазак парка, продају сувенира и услуга попут шумског биоскопа, издавања бицикала, кајака и сл. Због повећаног обима посла и ради продужавања радног времена током летње сезоне, ангажују се додатно запослени радници.

Планирана средства:

Сопствена средства(накнаде): 6.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

3.2. Материјала намењеног посетиоцима

За потребе информисања посетиоца планирана је израда штампаног пропагандног и информативног материјала:

- Проспект Националног парка Тара,
- Планинарско-туристичка карта, ажурирање и штампа новог тиража планинарске мапе.
- Проспекти кампа ренцера, флајери,
- Улазнице у центре за посетиоце и резерват природе, у заштићено добро,
- У оквиру пројекта ИПА Србија – БиХ „Оснаживање одрживог развоја туризма у заштићеним подручјима – неограничени хоризонти без баријера“ планирана је израда Плана управљања посетиоцима. Израда наведеног плана од изузетног је значаја посебно за најпосећеније локалитете, видиковац Бањску стену и резерват природе “Црвени поток”, како би се планом утврдили гранични капацитети и максималним бројем посетилаца у једном тренутку. На тај начин постиже се контрола посетиоца и смањити притисак на природу.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 1.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

3.4. Изградња објеката „улазне капија“ - Калуђерске Баре – II фаза

У циљу управљања посетиоцима и контроле уласка моторних возила у заштићено добро, наставиће се са активностима на изградњи објеката, „улазне капије“, према Митровцу, на Калуђерским Барама, на катастарској парцели 2028/1 КО Мала Река. У 2022.године урађена је I фаза изградње, односно груби грађевински радови.

Размотриће се и могућност и постављања портала са електронском наплатом улаза на одређеним локацијама.

За наведену активност планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 5.000.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите
животне средине: 5.000.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 2.500.000,00 динара

Извршиоци:

Стручне организације
Предузеће

3.4. Уређење ентеријера „улазних капија“

Извршиће се уређење ентеријера у објектима „улазних капија“ у Перућцу и Калуђерским Барама са неопходним елементима уређења (инфо пултом, полицама и осталим уређајима). Урадиће се и план техничке заштите, као је и набавка и уградња видео надзора и алармног система за обезбеђење улазних капија.

За наведену активност планирана су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 800.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите
животне средине: 800.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 200.000,00 динара

Извршиоци:

Стручне организације
Предузеће

4. Управљање природним ресурсима**4.1. Задаци и активности на заштити и управљању шумама*****4.1.1. Заштита шума од сушења***

Активности на заштити шумских екосистема вршиће се кроз праћење стања шума на постављеним огледним површинама. Посеба активност на заштити шума одвијаће се кроз мониторинг инсеката односно сипаца поткорњака и њихово сузбијање применом феромонских клопки. Такође планирана је активност на праћењу штеточина на лишћарима, губара и мразовца.

Планирана је набавка феромона, копки и мониторинг на заштити шума.

Планирана средства:

Управа за шуме: 5.500.000,00 динара
Сопствена средства: 6.500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

4.1.2. Нега и обнављање шума

Активност на нези и обнављању шума подразумевају неговање засада и пошумљених површина, пошумљавање голети и површина насталих процесом сушења шума, као и сакупљање семена и производњу садног материјала.

Планирани су радови на нези засада кроз радове на окопавању, прашењу и уклањање конкурентске вегетације:

- ГЈ „Тара“ одељење 9-а – површине 1,42 ха,
- ГЈ „Тара“ одељење 166-а – површине 1,67 ха,
- ГЈ „Звезда“ одељења 32б и 30а на укупној површини од 1,45 ха.

Планирано је попуњавање /садња шумских садница :

- ГЈ „Звезда“ -38а и 50а– 2,37ха,
- ГЈ „Тара“ – 167а, површине 0,68ха.

У току 2023. године извршиће се два здравствена прегледа регистрованих семенских објеката и шумских расадника „Калуђерске बारे“ и „Луг“ за производњу репродуктивног материјала шумског дрвећа (семена, садница). У регистрованим расадницима, наставиће се школовање шумског и декоративног садног материјала, као и производња контејнерских садница за пошумљавање (30.000 комада) у новоизграђеном стакленику у расаднику „Луг“.

Вршиће се сакупљање, дорада и стављање у промет репродуктивног материјала семена четинарских и лишћарских врста, у зависности од уroda семена, а за потребе обнављања шума.

Планирана средства:

Управа за шуме: 1.000.00,00 динара
Сопствена средства: 7.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

4.2.3. Планирање и уређивање шума

Активности у области планирања и уређивања шума односе се на:

- ажурирање електронске базе евиденције непокретности јавне својине,
- завршетак Основе газдовања шумама за ГЈ „Црни Врх“ за период 2023-2032. година.

Планирана средства:

Сопствена средства: 5.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

4.1.4. Коришћење шума

Активност на коришћењу шума обухвата спровођење годишњих редовних планова сеча обнављања и плана проредних сеча, у складу са основама газдовања шумама у државним шумама и обављање стручно - техничких послова у приватним шумама.

На основу извршене дознаке за 2023.годину, планирана је производња дрвних сортимената у износу од 43.754 м³ бруто масе, по плану сеча обнављања -42.264 м³ и плану проредних сеча -1.494 м³. Планирана производња дрвних сортимената износи 36.921 м³ нето дрвне запремине, што је нешто више него предходне године Очекује се и случајни принос, у

износу до 10.000 м³ кроз санитарне-узгојне захвате. Укупан планирани приход од дрвних сортимената износи 303.823.470,00 динара. Укупно планирани трошкови услуга у шумарству су 61.000.000,00 динара, остало је у сопственој режији.

У циљу побољшања и унапређења система газдовања шумама и коришћења шума планирано је истраживање норми за сечу и извлачење дрвних сортимената у сардањи са Шумарским факултетом Београд (планирана средства у износу од 1.000.000,00 динара).

Вршиће се и стручни послови на газдовању приватним шумама у складу са Привременим годишњим планом газдовања шумама сопственика за територију општине Бајина Башта за 2023.годину. За стручно техничке послове у приватним шумама планирана су Буџетска средства у износу од 4.500.000,00 динара.

Планирана средства:

Буџет РС-Управа за шуме: 4.500.000,00 динара
Сопствена средства: 257.790.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

4.2.Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

4.2.1. Активности на заштити ловне фауне

Активности на заштити ловне фауне спроводиће се на основу Годишњег плана Активности на заштити ловне фауне спроводиће се на основу Годишњег плана газдовања ловиштем за ловну 2023/2024. годину, усаглашеног са средњорочним планом - Ловном основом 2017-2027. година .

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2023. години првенствено се односи на утврђивање бројних стања дивљачи по врстама, праћења јеленске дивљачи која се појавила као нова врста, планирање развоја популације дивљачи у току ловне године, планирањем набавке хране за прихрану дивљачи и план одстрела ловне дивљачи.

Заштита неловних врста дивљачи, одвијаће се кроз свакодневне активности службе у циљу спречавања узнемиравања, уништавања станишта, противзаконитог коришћења и сличних радњи у ловишту.

Такође, наставиће се и активности на реализацији пројекта “Унапређење газдовања популацијама дивокозе /*Rupicapra rupicapra* / у ловишту “Тара” који се односи на мониторинг дивокозе, као и на пројекту “Унапређење биолошких капацитета и техничке инфраструктуре за реинтродукцију дивокозе на погодна станишта у Србији”.

Планирана средства:

Сопствена средства: 10.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

4.2.2.Активности на заштити риболовних вода

Риболовним водама Националног парка Тара, управљаће се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2023. годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2023-2032.година.

На риболовним водама организоваће се спорсткни риболов и очекивани приход од продаје риболовних дозвола планиран је у износу од 1.000.000,00 динара.

Планирана средства:

Сопствена средства: 5.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Приоритетне задаци научно истраживачког и образовног рада произилазе из стања природних и створених вредности и потребе њихове заштите, очувања и унапређења. Приоритетни научно истраживачки радови су:

1. Праћење миграције птица и слепих мишева трајним обележавањем алуминијским прстеновима - пројекат реализује Природњачки музеј Београд. Вишегодишњи пројекат, по дозволи број 353-01-1842/2014-17,
2. Наставља се и пројекат праћења популације медведа помоћу електронских ограда пројекат "Мониторинг популације мрког медведа"-Биолошки факултет,
3. Истраживање Nematoda на свим стаништима у Националном парку Тара- Пољопривредни факултет Београд, пројекат је вишегодишњи и део је докторске дисертације.
4. Генетска истраживања оморице - Биолошки факултет, Биолошки институт и Институт за шумарство,
5. Истраживања генетских својстава букве - део докторске дисертације Шумарски факултет,
6. Праћење стања шума на биоиндикацијским тачкама-Институт за шумарство-Београд,
7. Примена фунгицида у заштити шума - Шумарски факултет,
8. Истраживачки рад „Дијагностика комплекса природних непријатеља најважнијих поткорњака смрче Ips typographus i Pityogenes chalcographus и утврђивање најбољег модела заштите у шумским комплексима Националног парка Тара"-Институт за шумарство - Београд,
9. Праћење стања пребирних шума и оморице –Шумарски факултет,
10. Пројекат технолошког развоја“ Адаптација и одрживо коришћење шума у циљу смањења негативних последица екстремних промена климе“- Институт за низијско управљање шумама и животну средину - Нови Сад.
11. Пројекат „Реакција Панчићеве оморице на климатске промене- дендроклиматолошке анализе као показатељ угрожености ове врсте дрвећа на подручју Националног парка Тара“ – Шумарски факултет Београд (планирана средства у износу од 1.000.000,00 динара из субвенција Министарства заштите животне средине).
12. Пројекат истраживање и израда норми у коришћењу шума Националног парка Тара – Шумарски факултет Београд (планирана средства у износу од 1.000.000,00 динара).

Планирана средства:

Министарство заштите
животне средине: 1.000.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 2.000.000,00 динара

Извршиоци:

Стручне организације
Предузеће

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. Планирање

1.1.Завршетак активности на озакоњењу објеката

У складу са започетим активностима на озакоњењу сопствених објеката, очекујемо завршетак процеса озакоњења објекта на Преовом Крсту, Омару, Батури, Митровцу и Калуђерским Барама. Процес озакоњења се води код надлежног Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре.

Планирана средства:

Сопствена средства: 500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.2. Имплементација Плана детаљне регулације обале језера Перућац

У сарадњи са Општинском управом Бајина Башта и ХЕ „Бајина Башта“, приступиће се имплементацији Плана детаљне регулације обале језера Перућац, на потезу од бране у Перућцу до ушћа Дрвенте у Дрину.

Планирана средства:

Средства Општине Бајина Башта

Извршиоци:

Остали субјекти

1.3. Завршетак Плана детаљне регулације обале језера Заовине

У складу са Просторним планом подручја посебне намене Националног парка Тара, и започетим активностима на изради, завршиће се План детаљне регулације обале језера Заовине.

Планирана средства:

Сопствена средства(накнаде): 4.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

2. Изградња и инвестиције

2.1. Инвестиције на објектима

2.1.1. Израда пројекта за санација и санација објекта шумске куће Митровац

На постојећем објекту управне зграде – шумске куће „Митровац“, због прокишњавања крова, старе водоводне и канализационе мреже, планирана је израда пројекта за санација објекта шумске куће Митровац и санација истог према пројекту, као и опремање објекта

Планирана средства:

Сопствена средства (накнаде): 10.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

2.1.2. Реконструкција планинарског дома Митровац - IV фаза реконструкције

Реконструкција планинарског дома Митровац је вишегодишња активност, спроведене су три фазе реконструкције и започета - IV фаза реконструкције- опремање објекта

У складу са пројектом опремања ентеријера, планиране су активности на завршетку IV фази реконструкције Планинарског дома Митровац, у виду опремања ентеријера објекта.

Планирано је партерно уређење око објекта и изградња паркинг простора, као и озелењавање простора

За наведену активност планирана су средства суфинансирања од Министарства заштите животне средине у износу од 5.000.000,00 динара, сопствена средства, као и уговорена средства од Министарства туризма у износу од 7.000.000,00 динара.

Планирана средства:

Министарство заштите

животне средине: 5.000.000,00 динара

Сопствена средства (накнада и остала) : 9.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

2.2. Пројектовање, изградња и одржавање путева

Пројектовање, изградња и одржавање путева је редовна активност на реконструкцији шумских путева у свим газдинским јединицама, санацији регистрованих клизишта и изградњи шумских влака. Наведени путеви су у функцији газдовања шума и суфинансирају се из Буџета Републике Србије, преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Планирана је изградња два шумска пута у ГЈ“Тара“ према добијеним условима заштите природе:

- пут од границе одељења 176 и 182 до границе између 143 и 144 одељења, у дужини од 1050 метара,
- пут „Велика ливада – Паљевина“ у дужини од 1900 м (кроз одељења 41,44 и 45).

Газдинска јединица „Комуналне шуме“ – ван територије Националног парка Тара.

- пут „Жупањевац - Бумпалеж“ у дужини од 2520 м (Злодол).

Вршиће се реконструкције, санације и одржавање постојећих шумских и локалних путева.

Планирана средства:

Управа за шуме: 17.500.000,00 динара

Сопствена средства: 10.00.000,00 динара.

Извршиоци:

Предузеће

2.3. Пројектовање, изградња и одржавање локалних асфалтних путева

Планиране су активности на наставку асфалтирања постојећег локалног пута „Седаљка – Предов Крст“ и макадамског пута „Митровац-Бањска стена“, уколико се обезбеде средства донације.

Планирана средства:

Сопствена средства : 10.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

2.4. Набавка радних машина, алата и опреме

Набавка радних машина, алата и опреме, односи се на набавку алата и опреме, моторних тестера за потребе газдовања шумама, тримера, радних алата за стручне службе за потребе газдовања шумама.

За потребе стручних служби планирана је набавка неопходне опреме (компјутери, штампачи, фото апарати, двогледи и слично).

Планирана средства:

Сопствена средства: 2.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

3.Уређење простора

3.1.Шетне стазе, платои и излетишта, израда и одржавање мобилијара

Шетне стазе су значајни елементи уређења простора и врло значајна туристичка инфраструктура, планирана је изградња и одржавање шетних стаза:

- Шетна стаза „Совина учионица“ - одржавање мобилијара,
- Шетна стаза у Јагоштици, видиковац Јагмила,
- Израда и постављање урбаног материјала на Калуђерским Барама,
- Поплочавање моста Јаревац,
- Уређење одморишта Танкосин гроб, пут за Секулић,
- Уређење постојећег излетишта Хајдучка чесма,
- Уређење извора Врело, санација моста,
- Уређење видиковаца Бањска и Биљешка стена,
- Одржавање видиковаца – осматрачница.

За потребе изградње мобилијара планирана је израда каталога урбаног мобилијара за простор НП Тара.

Планирана је израда нових и замена дотрајалих информативних табли и мобилијара на Предовом Крсту, Митровцу, Шљивовици, Соколини, Ослуши и на Калуђерским Барама.

Такође, планирано је уређење платоа испред планинарског дома Митровац, потребно је нивелисање терена испред планинарског дома Митровац, асфалтирање прилаза објекту и изградња паркинга за возила, као и израда и постављање мобилијара.

За наведену активност планирана су средства суфинансирања од Министарства заштите животне средине у износу од 1.000.000,00 динара, као и средства донатора.

Планирана средства:

Министарство заштите
животне средине: 1.000.000,00 динара
Сопствена средства(накнаде): 2.000.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1.Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

1.1.Информативно-пропагандне активности

Вршиће се континуирана сарадња са локалним, регионалним и републичким штампаним и електронским медијима (текстови, репортаже, снимање и емитовање манифестација поводом обележавања еколошких датума, едукативне емисије и рад са школском децом, спортивно-рекреативне активности у парку, еко кампови и друго).За медијско приказивање, односно снимање свих догађаја по захтеву управљача и емитовање на локалној телевизији и у локалним новинама, планирана су средства суфинансирања из Министарства заштите животне средине - у износу од 300.000,00 динара.

Информативна активност огледаће се и кроз израду и редовно ажурирање Информатора о раду, ажурирање сајта Предузећа.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине - субвенције: 300.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 400.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.2.Штампање промотивног материјала

- Штампање Монографије о лековитим биљкама у Националном парку Тара – у тиражу од 500 комада, репринт,
- Штампање рада на мониторингу структуре пребирних шума – Шумарски факултет,
- Монографија о Етнографском наслеђу – сарадња са Етнографским музејом из Београда, започети активности на припреми публикације за штампу,
- Монографија о геонаслеђу Националног парка Тара - сарадњи са Геолошким заводом Србије, започети активности на припреми публикације за штампу,
- Штампање промотивног материјала: кесе, фасцикле, блокови, календари, постери, разгледнице, сувенири.

Планирана средства:

Министарство заштите животне средине: 500.000,00 динара
Сопствена средства (накнада): 700.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

1.3. Едукативно-промотивне активности

- Периодичне мултимедијалне презентације у Центрима за посетиоце на Митровцу и Бајиној Башти,
- Сезонске теренске презентације за групне посете на локалитету „Тепих ливада“,
- Програми за туристичке групе на подручју парка,
- Периодичне презентације Националног парка Тара у земљи и иностранству,

- Обележавање еколошких датума,
- Учешће на сајмовима,
- Организација Фото сафарија „Тара 2023“,
- Организација едукативног кампа -"Камп младих чувара",
- Програм посматрања медведа,
- Подршка организацији планинарске трке са препрекама „Трибалион“,
- Подршка организацији планинарској трци ултра маратон – Тара ултра трејл“,
- Подршка организацији „Летње школе дизајна“,
- Подршка организацији „Ликовна школа Тара-2023“,
- Подршка спортско рекреативним камповима,
- Подршка едукативним и промотивним камповима на простору НП Тара,
- Започеће се са новом образовно-рекреативном манифестацијом „Дани божура“,
- Подршка манифестацијама са промотивним, рекреативним и едукативним карактером.

Планирана средства:

Сопствена средства (накнада): 500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

VII. САРАДЊА УПРАВЉАЧА И ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

1. Сарадња са локалном заједницом и осталим корисницима парка

Сарадња са локалном заједницом одвијаће се кроз све већу заступљеност локалне заједнице и заинтересованих субјеката за развојне и одрживе пројекте. Формирањем Савета корисника парка и улазак заинтересованих субјеката, остварена је сарадња са локалном заједницом.

Сарадња ће се одвијати и са другим значајним субјектима на територији Националног парка Тара и локалном самоуправом, посебно у питањима решавање проблема комуналних питања и инфраструктурних пројеката.

Посебна сарадња је са удружењима и невладиним организацијама, које се баве едукацијом младих, локалног становништва и промоцијом заштићених вредности.

Планирана средства:

Сопствена средства(накнаде): 500.000,00 динара

Извршиоци:

Предузеће

Други корисн.

2. Међународна сарадња, сарадња са другим заштићеним подручја Србије и осталим институцијама

Сарадња између паркова и заштићених добара вршиће се у оквиру Асоцијације паркова и заштићених добара и Асоцијације паркови Динарида, посебно на обуци, размени искустава, заједничким прекограничним пројектима.

Међународни пројекти у току:

1. Имплементација пројекта *"Заштићена подручја за природу и људе" (Protected Areas for Nature and People)* Светског фонда за заштиту природе који се финансира од стране Шведске агенције за обнову и развој (SIDA), рад са Саветом корисника.

2. Програм „Сестрински паркови“ - меморандумом о сарадњи са Националним парком „Блек Кеџон“, Колорадо, САД, планирана је узајамна размена и посета чувара националном парку у САД.

3. Пројекат „Поддршка ин ситу обнови и заштити најстарије врсте дрвета Европе - Панчићеве оморице (*Picea omorika* (Panč.) Purkinje) (2021-2023.година)

Пројекат је заснован на директним мерама очувања угрожене реликтне и ендемичне врсте дрвећа Панчићеве оморице (*Picea omorika* (Panč.) Purkinje), која је изворно распрострањена само у средњем и горњем току реке Дрине. Циљ пројекта је стварање подлоге за будуће дугорочно управљање конзервационим мерама.

Пројекат се реализује са обе стране долине реке Дрине, у Босни и Херцеговини и Србији, са партнерима Републичким заводом за заштиту културно-историјског и природног наслеђа (БиХ) као водећим партнером, ЈП "Шуме Републике Српске" и НП "Дрина". Пројекат траје 3 године и финансира се из Глобалног фонда за заштиту дрвећа "Franklinia".

4. Заједнички пројекат „Древне и нетакнуте букове шуме Карпата и других региона Европе“ са Заводом за заштиту природе Србије, номинација два локалитета ("Клисура Раче" и "Звезда") са буковим састојинама за УНЕСКОВ-у листу светске природне баштине.

5. Сарадња са НП „Горчански“ из Пољске – на основу меморандума о сарадњи предвиђена је узајамна размена запослених и искустава.

6. Успостављање сарадње са другим заштићеним подручјима из иностранства – постоје предлози за потписивање споразума о сарадњи са НП Дрина (БиХ), НП Уна (БиХ), НП Апусени (Румунија) и неким од НП из Русије. Ове понуде ће бити размотрене као и потенцијални начини сарадње и размене искустава.

7. Пројекат ИПА Србија – БиХ „Оснаживање одрживог развоја туризма у заштићеним подручјима – неограничени хоризонти без баријера“ – Пројектна апликација је у сарадњи са НВО ЦЕНЕР 21 и Кантоналном јавном установом за заштићена природна подручја Сарајево предата у јуну и успешно је прошла први круг оцењивања. Потенцијално потписивање уговора је планирано у децембру, реализација пројекта би почела 2023. године. Пројектом су планиране следеће активности:

- Адаптација Центра за посетиоце на Митровцу – 14.000 евра,
- Уређење стазе бајки на Митровцу – 6.000 евра,
- Уређење стазе митолошке стазе на Калуђерским барама – 6.000 евра,
- Уређење риболовачке стазе у Перућцу – 6.000 евра,
- Постављање сигнализације за планинарске и бициклистичке стазе – 8.600 евра,
- Набавка електричних бицикала (10 ком) – 17.094 евра,
- Набавка бицикала (10 комада) – 3.454,40 евра,
- Израда плана управљања посетиоцима – 7.000 евра,
- Организовање тренинга за обуку водича – 10.416 евра,
- Организовање еко кампа – 2.220 евра.

Планираана средства:

Сопствена средства (накнаде): 500.000,00 динара

Средства донације: 9.794.472,00 динара (у току процедура).

Извршиоци:

Предузеће

VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Извори потребних средстава су:

динара

1.Прихода које оставује Предузеће од обављања делатности-----	541.290.000,00
2.Приход од накнада за коришћење вредности парка -----	40.000.000,00
3.Наменска средства из Буџета Републике Србије-----	58.900.000,00
3.1.Министарсво пољопривреде, шумарства и водоп.-Управа за шуме -----	28.500.000,00
3.1.1.Стручни послови у шумама сопственика-----	4.500.000,00
3.1.2.Суфинансирање из Буџетског фонда за шуме-----	24.000.000,00
изградња шумских путева-----	17.500.000,00
биолошки радови (опрема за производњу садница , семе) -----	1.000.000,00
заштита шума (набавка феромона, клопки и мониторинг)-----	5.500.000,00
3.2.Министарство заштите животне средине: ---	30.400.000,00
3.2.1.Суфинансирање Програма управљања-----	30.400.000,00
4.Средства из донације-----	3.600.000,00

Укупан прилив:	643.790.000,00 динара
----------------	-----------------------

Укупан расход:	614.950.000,00 динара.
----------------	------------------------

Јавно предузеће "Национални парк Тара"
 директор
 Драгић Караклић- дипл.инг.шум

САДРЖАЈ

I УВОД	1
II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	1
III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	
1.Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима	2
1.1. Чување подручја	2
1.2. Одржавање подручја	3
1.3. Праћење стања природних вредности	4
1.4. Мониторинг вода	10
1.5.Мониторинг климе	11
1.6.Мониторинг спелеолошких објеката	11
1.7. Мониторинг геонаслеђа	11
2.Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима	11
3.Управљање посетиоцима	12
3.1. Рад центара за посетиоце	12
3.2. Штампане материјала намењеног посетиоцима	12
3.3.Изградња улазне капије Калуђерске Баре	12
3.4. Уређење ентеријера,„улазних капија“	13
4.Управљање природним ресурсима	13
4.1.Задачи и активности на заштити и управљању шумама	13
4.2.Задачи и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном	15
IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	16
V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА	17
1.Планирање	17
1.1. Озакоњење објеката	17
1.2. Имплементација Плана детаљне регулације Перућац	17
1.3. Завршетак Плана детаљне регулације обале језера Заовине	17
2.Изградња и инвестиције	17
2.1. Инвестиција на објектима	18
2.2.Пројектовање,изградња и одржавање путева	19
2.3. Пројектовање и изградња асфалтних путева	19
2.4.Набавка радних машина, алата и опреме	19
3.Уређење простора	19
3.1. Шетне стазе и излетишта	19
VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	20
1.Задачи на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности	20
1.1.Информативно-пропагандна активност	20
1.2.Штампане промотивног материјала	20
1.3. Едукативно промотивна активност	20
VII САРАДЊА	21
1.Сарадња са локалном заједницом, удружењима и осталим корисницима	21
2.Међународна сарадња и сарадња са другим заштићеним добрима	22
VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	23